

Освітні реформи неолейбористських урядів кінця XX - початку XXI ст.

Роботу виконано на кафедрі педагогіки ЖДУ Науковий керівник: С. В. Лісова, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та педмайстерності ЖДУ

Нова епоха освітніх реформ у Великій Британії почалась із приходом до влади у 1997р. лейбористського уряду Т. Блера. Традиційно англійські лейбористи дотримувалися соціал-демократичної орієнтації, однак "блеризм" запропонував своїй країні третій шлях" розвитку суспільства в цілому й освіти зокрема який був розроблений відомим соціологом Е. Гідденсом. "Третій шлях" являє собою синтез принципів неолібералізму та соціальної демократії [1, 106]. Маючи спільну з реформами попередніх урядів неоліберальну, тобто ринково орієнтовану складову, нова освітня політика задекларувала свої наміри щодо повернення пріоритетності принципу рівності і соціальної справедливості, який і визначає сутність соціал-демократичної основи нового лейборизму як політичної ідеології уряд і. Блера не відмовився від досягнень освітньої реформи своїх консервативних попередників, однак далі пішов своїм шляхом, намагаючись поступово позбавитися того, що їх принципово не влаштувало.

Провідну ідею неолейбористської освітньої реформи сформульовано як "Високі вимоги та велика підтримка". Пояснення відмінності цієї освітньої політики від інших, характерних для попередніх британських урядів, знаходимо в роботах М. Барбера, одного з авторів реформи.

Отже, для лейбористських урядів до середини 80-х років були характерними високий рівень підтримки освітньої сфери та відсутність достатньо високих вимог що мало наслідком повільний і нерівномірний характер розвитку шкільництва освітня політика консервативних урядів відзначалася високим рівнем вимог та недостатнім рівнем підтримки діяльності закладів освіти, що у свою чергу призвело до конфлікту з педагогами і їх деморалізації. Якщо ж високий рівень вимог супроводжуватиметься належною турботою про освіту, результатами згідно з логікою неолейбористів, повинні стати швидкий прогрес та висока продуктивність діяльності як учнів і вчителів, так і навчальних закладів та всієї освітньої системи

Сучасний уряд Великої Британії наполягає на абсолютній нагальності радикальних освітніх реформ, мотивуючи їх необхідністю переконання середнього класу в дієздатності державної освітньої системи, в її спроможності задовольнити його потреби у високоякісній освіті. Поразка у реалізації цього завдання призведе до масового виходу" дітей середнього класу з державної школи та його небажання сплачувати податки, за рахунок яких ця школа й існує. В результаті вона перетвориться на "бідну школу для бідних дітей", тобто на своєрідне "освітнє гетто , що матиме важко передбачувані соціальні наслідки, передусім зростаюче соціальне розмежування, нерівність, напруженість, вибухи соціальної конфронтації. Отже, реформування державної освіти розглядається неолейбористами як важливий шлях підтримки та розвитку соціальної єдності. Наміри

лейбористської партії щодо реформування освіти були висловлені у Маніфесті 1997 р. Вони включали шість головних напрямів діяльності:

1. зниження рівня наповнюваності класів до 30 учнів для дітей віком 5, 6, 7 років;
 2. забезпечення місцями у закладах дошкільної освіти всіх дітей 4-річного віку;
 3. боротьба з низькими стандартами шкільної освіти;
 4. забезпечення доступу до комп'ютерних технологій;
 5. сприяння розвитку безперервної освіти шляхом розвитку нового Університету для промисловості;
 6. збільшення інвестицій у сферу освіти за рахунок зменшення безробіття [2, 73].
- Партійні декларації, заявлені у ході виборів, були конкретизовані та

легітимізовані у ряді освітніх законів, перший з яких побачив світ уже через три тижні після того, як новий уряд приступив до виконання своїх обов'язків. Услід за цим Освітнім (Шкільним) Законом, у липні 1997 р. була опублікована Біла книга "Висока якість-у школах" (White Paper "Excellence in Schools"), у якій містилося широке коло ініціатив у усіх сферах шкільної та дошкільної освіти:

- підвищити досягнення учнів з мовної і числової грамотності. Розробити й запровадити Національну стратегію мовної грамотності (вересень 1998 р.) та Національну стратегію числової грамотності (вересень 1999 р.), метою яких є досягнення кожними чотирма з п'яти учнів стандартних рівнів грамотності, порівняно із сьогоденними трьома з п'яти;

- кожній школі розробити власну стратегію підвищення стандартів і нести відповідальність за їх досягнення;

- включити у Порівняльні таблиці шкільних досягнень не тільки дані щодо абсолютного рівня досягнень учнів, а й рівня їх прогресу за навчальний рік;

- у рамках програм, спрямованих на підвищення освітніх стандартів, сприяти підвищенню рівня досягнень школярів, які належать до етнічних меншин, та школярів зі спеціальними навчальними потребами;

- середнім школам використовувати інноваційні підходи і навчання у групах зі змішаними здібностями у тих випадках, коли воно є ефективним, однак рекомендованим є навчання у сетах (групах з однорівневими навчальними здібностями), особливо під час вивчення природничих наук, математики й мов;

- запроваджувати сімейні навчальні схеми, у яких діти та їх батьки зможуть навчатися разом (сімейні центри грамотності);

- розробити національні директиви щодо змісту й обсягу домашніх завдань школярів та створення позашкільних центрів домашньої навчальної роботи;

- припинити селекцію на підставі загальних навчальних здібностей;

- у зонах соціальної депривації створити Зони освітньої дії, що спрямовані на реалізацію спеціально розробленого комплексу навчальних цілей;

- увести нові форми підтримки молодих учителів та підвищення кваліфікації вже працюючих;

- увести форми навчання для директорів шкіл [1, 109].

Чільну роль в освітніх реформах лейбористів посіла програма "Висока якість освіти в містах" (Excellence in Cities), розпочата урядом у травні 1999 р. Вона мала на меті надання кращих освітніх можливостей для дітей, котрі живуть у бідних міських районах (центральні райони великих міст).

Програма включила сім провідних напрямів:

1. створення Міських освітніх центрів (до 2000 р. - 30 центрів);
2. розвиток спеціалізованих шкіл у місцях дії програми;
3. запровадження у школах посади навчальних наставників (до 2000 р. - 800 одиниць, до 2004 р. - 3000 одиниць) із метою зменшення рівня відсіву учнів зі школи;
4. створення у школах секцій навчальної підтримки з метою роботи з тяжковиховуваними учнями без їх виключення зі школи (до 1000 секцій);
5. підтримка талановитих дітей як частина національної стратегії, яка включає, в рамках цієї програми, створення літніх шкіл при університетах для вихідців із сімей, що не мають університетської освіти;
6. створення шкіл-маяків із метою поширення кращого педагогічного досвіду шляхом наставництва, підвищення кваліфікації вчителів інших шкіл, консультування тощо. У вересні 2001 р. існувало вже 1000 Шкіл-маяків, перші 75 з яких були визначені як кращі після інспекції OFSTED;
7. створення Зон освітньої дії (EAZ), кожна з яких включає до 20 початкових загальноосвітніх середніх та спеціалізованих шкіл. Метою цих зон є розвиток партнерства між школою, сім'єю та приватним бізнесом. Із метою підвищення освітніх стандартів зони мають право самостійно визначати свій навчальний план [3, 22].

У ході загальних виборів 2001 р., з яких лейбористи вийшли переможцями, були задекларовані їх подальші цілі у сфері освіти. У партійному Маніфесті 2001 р. заявлено: "Нові лейбористи переконані, що школам потрібні поступові реформаційні кроки, спрямовані на надання якісної освіти для всіх. Ми плануємо досягти радикального покращення середньої освіти, в основу якого будуть покладені наші досягнення у сфері початкової освіти. Нашою метою є повний розвиток талантів кожної дитини. Нашим планом на наступні 10 років є досягнення 50% вступу молоді до вищих навчальних закладів. Для досягнення цих планів сьогодні необхідно: 1) забезпечити набуття кожною школою свого особливого характеру (*distinctive mission*), включаючи розвиток спеціалізованих шкіл; 2) здійснення подальшої диверсифікації шкіл за рахунок Міських Академій та збільшення кількості релігійних шкіл різних конфесій; 3) спрямовувати більше грошей безпосередньо у розпорядження директорів шкіл, надавати більше свободи успішним школам; 4) реформувати навчальний процес для 11-14-річних дітей з метою забезпечення більш високих стандартів вивчення англійської мови, математики, природничих наук та інформаційних технологій; 5) ввести нові професійно-орієнтовані навчальні плани для учнів починаючи з 14-річного віку з розширеними можливостями проходження учнівства; 6) розширити можливості вивчення сучасних мов, музичної та фізичної освіти у початковій школі, підвищити освітні стандарти природничих дисциплін на етапі початкової освіти; 7) забезпечити якісною дошкільною освітою всіх дітей з 3-річного віку [3, 277].

Ідеї партійного Маніфесту-2001 знайшли розвиток в Освітньому законі 2001 р. та в ряді інших офіційних документів {"White Paper: Schools

Achieving Success", "Green Paper Schools: Building on Success", "Green Paper: 14-19: Extending opportunities raising standards"). їх провідні ідеї: диверсифікація освітніх структур і змісту освіти на старшому етапі навчання, підвищення якості освіти в середній школі задоволення освітнього попиту всіх і кожного, підтримка талантів, надання школам більшої фінансової та адміністративної незалежності, зменшення прірви між навчальними досягненнями різних соціальних й етнічних груп і статей, приватизація освітніх послуг (для неуспішних шкіл та навчальних округів - примусова).

Освітні реформи лейбористів реалізуються в контексті чотирьох широких стратегій що прямо стосуються ідеї забезпечення соціальної рівності та справедливості в освіті: 1) підтримка раннього розвитку дитини; 2) запровадження національних стратегій мовної і числової грамотності на початковому етапі навчання; 3) перебудова середньої освіти; 4) нові відносини між владою та вчителями.

Література

1. Сбруева А. А. Третій шлях реформування англійської школи та його оцінка в контексті неоліберальної ідеології // Пед. науки. - Суми: Сум. ДПУ, 2002 - С. 105-110.
2. DfEE. (Department for Education and Employment). *White Paper: Schools Achieving Success.*- Annesley, Nottinghamshire: DfEE Publications, 2001 - 73 p.
3. Gillard D. *A Brief History of Education in England* // <http://www.kbr30.dial.pipex.com/educ19.shtml>.

© Гаращук К. В., 2006